

Rapport 2012:8

Arkeologisk förundersökning

Borrprover i kv von Platen

RAÄ 14

kv von Platen 10 & 11

Söderköpings stad och kommun

Östergötlands län

Mats Magnusson

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Borrprover i kv von Platen

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	5
Resultat	5
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7
Bilaga 1. Ritningar	8

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

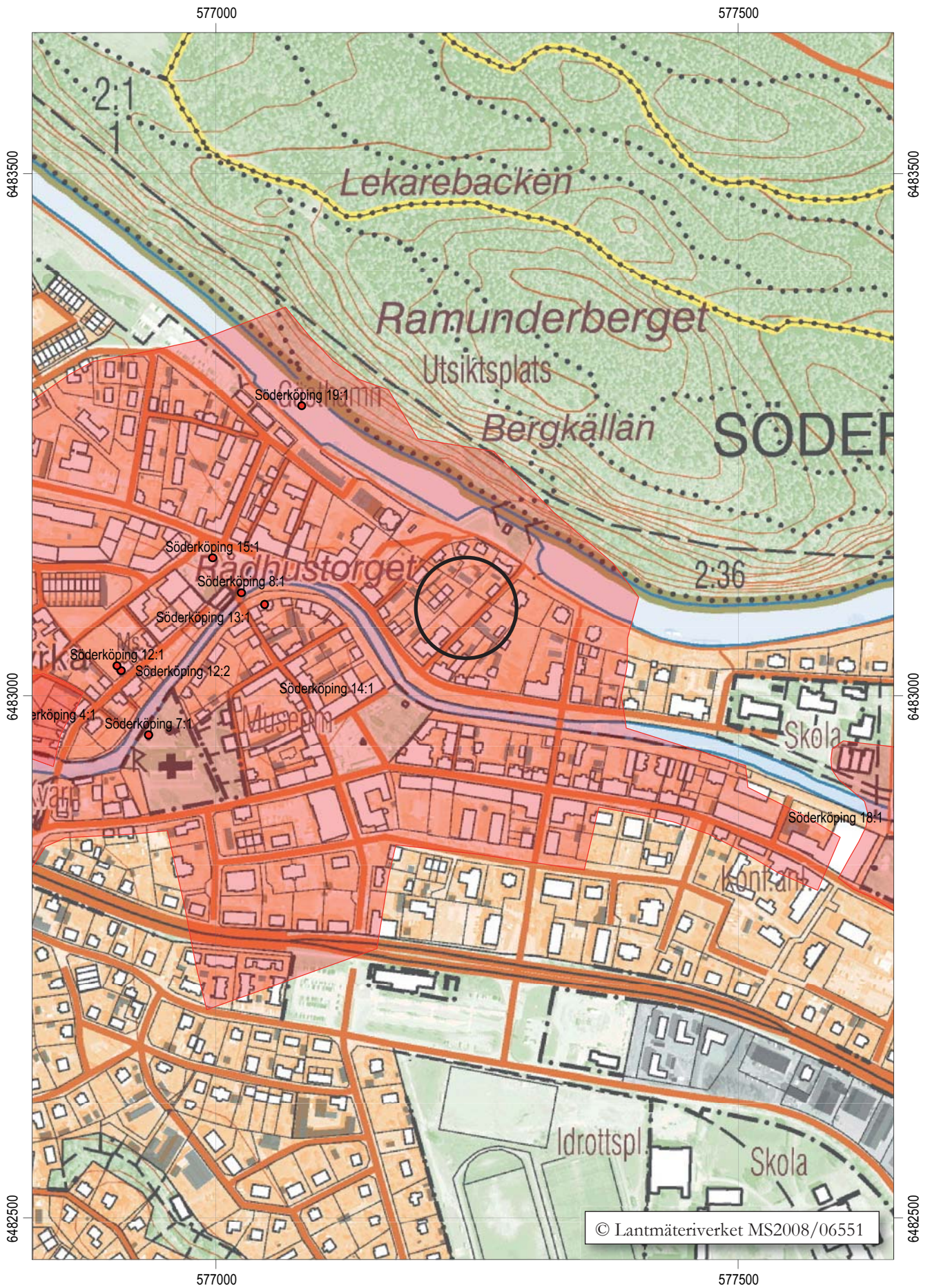
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

I januari 2012 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning, i samband med att borrprover togs inom fastigheterna von Platen 10 och 11 i Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Arbetet utfördes på uppdrag av Gunnar Arbman, Söderköping och Melin-Sällqvist AB, Skärblacka. Borrproverna uppvisade ett ca 0,3 m tjockt matjordslager följt av 1,2-1,6 m tjocka kulturlager inom fastigheterna.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 64F 8h SO, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5000.

Inledning

Östergötlands museum utförde under januari 2012 en arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning, i samband med borring för markprover i kv von Platen 10 och 11, Söderköpings stad och kommun. Ett två meter djupt borrprov gjordes på vardera fastigheten.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Uppdragsgivare var Gunnar Arbman och Melin-Sällqvist AB som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska förundersökningen och utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Söderköping är belagt i det skriftliga källmaterialet från mitten av 1200-talet. Redan under 1000-1100-talen var dock bebyggelse etablerad på platsen och orten fungerade sannolikt som en centralort för det omgivande landskapet. Staden växte fram där Storån och Lillån möts och från dessa vattendrag var det möjligt att nå Östersjön och Östergötlands inland. Sannolikt bidrog uppgrundningen av hamnområdet under senare delen av medeltiden till att staden under 1600-talet förlorade sin särställning till förmån för Norrköping och Valdemarsvik (Broberg & Hasselmo 1978).

Det arkeologiska källmaterialet har påvisat att en tät och regelbunden stadsbebyggelse var under uppbyggnad från tidigt 1200-tal. Vid 1200-talets slut var de flesta av stadens medeltida institutioner fullt utvecklade. Gatunätet inom Söderköpings centrala delar har visat sig i stort vara det samma som under medeltiden med vissa förskjutningar och den skillnaden att en hel del mindre gränder försvunnit under årens lopp.

Rådhusstorget med dess hamn var Söderköpings hjärta och omgavs av Bergskvarteren i norr, Vintervadskvarteren i västsydväst samt Hagakvarteren i östsydöst. Ågatan, med den kulverterade Lillån, bildar gräns mellan Bergskvarteren och Vintervadskvarteren. Söderköpings äldsta stadslämningar bör kunna återfinnas i området närmast Rådhusstorget och längs de därifrån utgående vägarna/vattenlederna. Till detta område hör det nu aktuella undersökningsområdet.

Flera arkeologiska undersökningar har tidigare utförts i kv von Platen eller i dess omedelbara närhet. På granntomten kv von Platen 2 framkom vid en undersökning 1976 ett tidigmedeltida hamnläge och stenpir, daterat genom fynd av äldre vendiskt svartgods till 1000-1100-

tal. Dessutom påträffades lämningar efter byggnader och kavelbroar från högmedeltiden (Tesch 1985).

Vid schaktning för en telestation i kv von Platen 2-3, år 1977, påträffades kulturlager på ca 0,5 m djup som fortsatte ner till ca 3,0 m djup. Kulturlagren innehöll bl a lämningar efter kvartersbebyggelse från perioden 1200-1400-tal. Tolkningen av resultaten var att området tycks ha varit tätare bebyggt under 1200-talet för att under 1300- och 1400-talen ha haft en mer reglerad tomtindelning. Fynden tyder på att det under 1300-talet förekommit benhantverk/benindustri samt ett färgeri för textilier inom området (Jacobsson 2007).

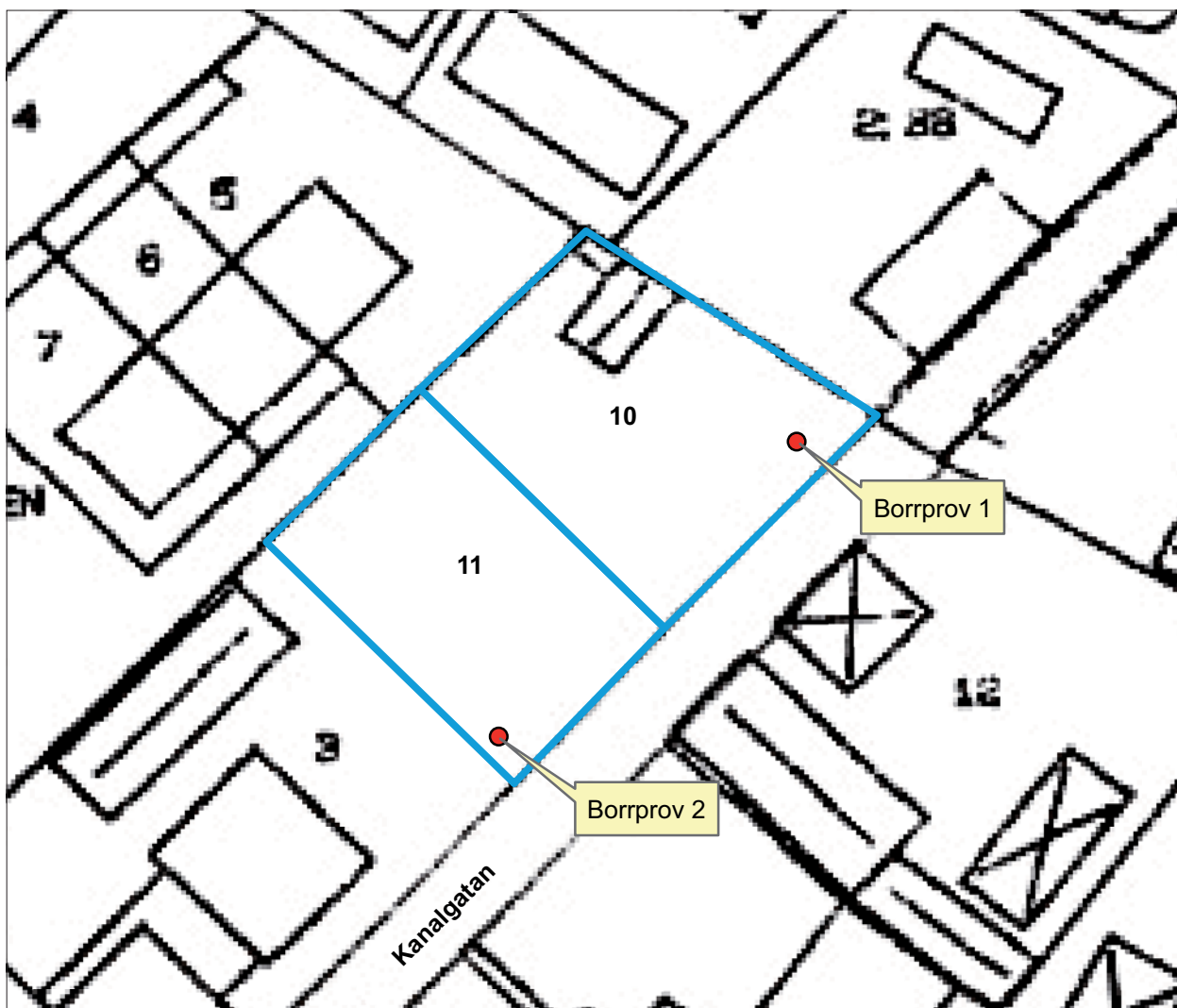
I kv von Platen 3 fann man vid en undersökning 1991 byggnadslämningar (eventuellt kavelbro) från 1300-1400-talen som låg ut mot Kanalgatan (Tagesson 1991). Vid en 380 m lång schaktning för nya VA-ledningar längs Ågatan under 1991-1992 passerades kv von Platen. Stora delar av området i Ågatan utanför kv von Platen visade sig vara stört av recenta aktiviteter men bebyggelse rester kunde skönjas längs profilen mot von Platen 3 (Lindgren-Hertz 1996).

När VA-ledningarna i Kanalgatan skulle bytas ut 1998 kunde kulturlager följas hela vägen från Ågatan upp till Göta kanal. Lagren var som mäktigast i söder där de mätte ca 2,3 m och tunnade sedan långsamt ut mot norr till en tjocklek av ca 1,2 m. De lämningar som påträffades längs Kanalgatan bestod till största delen av äldre gatubeläggningar från 1200-talet och framåt (Carlsson 2009). Undersökningen visade att Kanalgatan i princip haft samma sträckning i alla tider, vilket även innebär att kvarteren som ligger i anslutning troligen också har en indelning som härstammar från tidig medeltid. Vid en mindre arkeologisk undersökning 2009, inom fastigheten von Platen 1, framkom ett mäktigt brandlager som fortsatte djupare än schaktdjupet (Magnusson 2009).

Syfte

Syftet med förundersökningen, som genomfördes i form av en schaktningsövervakning, var att kulturlager som framkom skulle dokumenteras avseende karaktär samt om möjligt dateras. Målet var att resultatet skulle kunna kopplas till tidigare undersökningar och därigenom ge en utökad och fördjupad kunskap om det aktuella området.

Resultatet från förundersökningen skulle även kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarnas framtida planeringsarbeten.

Figur 3. Adresskartan över Söderköping med borrproverna på de aktuella fastigheterna markerade. Skala 1:500.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning i samband med att det borrades för markprover. Totalt gjordes två borrprover ner till ett djup av två meter.

Det första provet borrades i den östra delen av fastigheten von Platen 10 och det andra i den södra delen av von Platen 11. Den arkeologiska förundersökningen dokumenterades i form av profilitningar av borrproverna och digitalfotografering. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Resultat

Borrprovet från fastigheten von Platen 10 visar att det på platsen är ca 1,2 m kulturlager bevarade under ca 0,3 m matjord. Från tidigare undersökningar vet vi att kulturlagrens mäktighet ökar ner mot Storån och borrprovet från von Platen 11 visar på ca 1,6 m kulturlager.

En hel del spån, flis och bark fanns i borrproverna vilket tyder på att bevarandeförhållandena för organiskt material är, som nästan alltid i Söderköping, mycket goda. Inget av proverna borrades igenom någon form av solidare trä. I båda proverna kunde man se ett tydligt brandlager ca 1,25 m under markytan.

Östergötlands museum rekommenderar att eventuella ingrepp i marken i samband husbyggnation föregås av en arkeologisk undersökning.

Referenser

Broberg, B & Hasselmo M. 1978. *Söderköping. Medeltidsstaden 5*. Rapport. Riksantikvarieämbetet.

Carlsson, C. 2009. *Bebyggelse och medeltida gatunivåer under Kanalgatan i Söderköping*. Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2008:16, Östergötlands länsmuseum.

Jacobsson, B. 2007. *Kv Von Platen 2-3*. Söderköping, Östergötland. Rapportsammanställning, Riksantikvarieämbetet UV Mitt.

Lindgren-Hertz, L. 1996. *Ågatan, mellan Nybrogatan och Rådbustorget. Söderköpings stad och kommun, Östergötland*. Rapport UV Linköping 1996:51. Linköping.

Magnusson, M. 2009. *Tillbyggnad av hus i kvarteret Von Platen*. Arkeologisk förundersökning. Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapport 2009:61, Östergötlands länsmuseum.

Tagesson, G. 1991. *Kv Von Platen 3*. Söderköping, Östergötland. Rapport ÖLM. Linköping.

Tesch, S. 1985. *Vid Storåns kant*. Söderköpings stad och kommun, Östergötland. Rapport UV Linköping 1985:18. Linköping.

Figur 4. Tomterna, mot nordöst. Foto Mats Magnusson, ÖM.

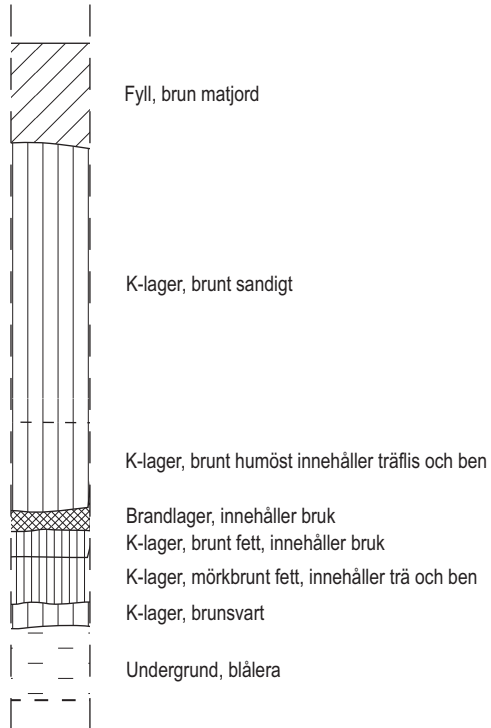

Tekniska uppgifter

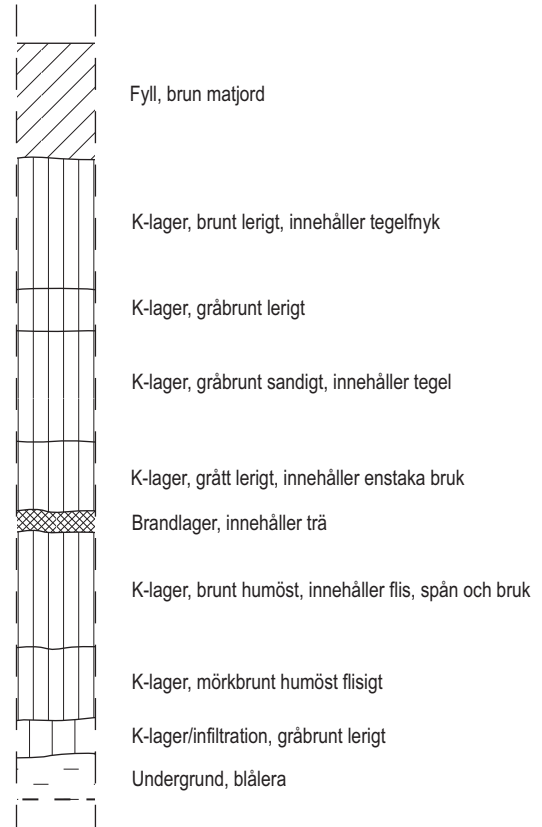
Fastighet/kvarter	von Platen 10 och 11
Stad och kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 14
Ekonomiska kartans blad	648 57 01 (64F 8h SO)
Koordinater	N 648 30 85, E 577 241
Koordinatsystem	SWEREF99 TM
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-7413-11, 431-8828-11
Länsstyrelsens handläggare	Bertha Ekstrand Amaya
Länsstyrelsens beslut	2011-12-23
ÖLM dnr	468/11, 499/11
ÖLM projektnr	531341, 531346
Uppdragsgivare	Gunnar Arbman, Melin-Sällqvist AB
Kostnadsansvarig	Gunnar Arbman, Melin-Sällqvist AB
Projektledare	Mats Magnusson
Rapportarbete	Mats Magnusson
Fältarbetsid	2012-01-11
Totalt undersöktes	Två borrhövar
Fynd	-
Foto	Digitala
Analyser	-
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2012:8 © Östergötlands museum

Bilaga 1. Ritningar

Borrprov 1

Borrprov 2

Skala 1:20

I januari 2012 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning, i form av schaktningsövervakning, i samband med att borrhovver togs inom fastigheterna von Platen 10 och 11 i Söderköpings stad och kommun, Östergötlands län. Borrhovverna uppvisade ett ca 0,3 m tjockt matjordslager följt av 1,2-1,6 m tjocka kulturlager.